

Formandsberetning 2003-2005

Bestyrelsens arbejde

Siden selskabets generalforsamling den 7. november 2003 i Odense (jf. referat på www.dahr.dk) har bestyrelsen afholdt fem bestyrelsesmøder (13.2.04 i København, 29.6. 04 i Odense, 12.11. 04 i København, 25.2.05 i København, samt 10.10.05 i Aarhus). På det første møde den 13.2. 04 konstituerede bestyrelsen sig som følger: Formand Tim Jensen, næstformand Marianne Q. Fibiger, sekretær Jesper Sørensen, kasserer Ingrid Müller. Medlemmer uden portefølje: Mikael Rothstein og Margit Warburg. Suppleanter (Kate Østergaard og Peter Westh) har været inviteret til at deltage i alle møder.

Det aftaltes på første møde, at sekretæren samarbejder med Peter Westh, der påtog sig arbejdet som administrator af DAHR's hjemmeside. Som DAHR's delegerede i Norrel udpegedes formand, resp. næstformand, mens næstformanden blev delegeret medlem af EASR bestyrelse. Ved IAHR's møder i International Committee er det formanden samt sekretæren, der modtager invitation som delegerede, men dette hverv kan delegeres videre på *ad hoc* basis.

I foråret 2005 udtrådte formanden, Tim Jensen, samt sekretæren, Jesper Sørensen, begge af bestyrelsen. Førstnævnte fordi han i marts i forbindelse med IAHR International Committee møde i Tokyo valgtes til generalsekretær i IAHR (hvor han således efterfølger Armin W. Geertz) og ikke fandt de to poster forenelige, og sidstnævnte fordi han per 1. januar 2005 tog ophold for to år ved the Institute of Cognition and Culture, Queen's University, Belfast, og ikke fandt dette foreneligt med arbejdet som sekretær i DAHR.

Bestyrelsen rekonstituerede sig derefter med Marianne Q. Fibiger som formand, og Peter Westh som sekretær, idet sidstnævnte sammen med Kate Østergaard samtidig indtrådte i bestyrelsen.

Bestyrelsen har i perioden udsendt eet elektronisk Nyhedsbrev (september 2004).

Af faste punkter og genkomne diskussioner på bestyrelsens møder kan nævnes:

- Økonomi, budget og medlemstal. Selskabet har i skrivende stund 68 medlemmer, og dette tal er ganske stabilt set over en årrække.
- I budgettet for 2004-05 disponerede bestyrelsen over ca. 30.000 kr.
- Bestyrelsen har i perioden støttet et fagligt arrangement i Århus og en udgivelse af indlæg ved tidligere fagligt arrangement i København med ca. 6.000 kr.
- Herudover blev der afsat en reserve på 10.000 kr. over tre år til dækning af eventuelle udgifter forbundet med bestyrelsesmedlemmers tilstedeværelse på møder i NORREL, EASR og IAHR, i fald disse ikke kan få helt eller delvist dækket udgifter via deres institution. Resten af pengene blev afsat til støtte til deltagelse i årsmøde(r) samt til dækning af udgifter i forbindelse med afholdelse af møder i forbindelse med planlægning og redaktion af planlagte forskningshistoriske værk.
- Overordnet har bestyrelsen hver gang diskuteret (jf. også stædige spørgsmål til medlemmer på flere generalforsamlinger), om vi gør nok og det rette for vore medlemmer? Ligesom vi ikke har fået ganske klare svar, om end overvejende bekræftende, på generalforsamlinger, er vi ikke nået til noget endeligt svar.
- Bestyrelsen har fortsat diskussionen (også uafklaret på forrige generalforsamling) om trykt respektivt elektronisk Nyhedsbrev samt indhold af sådant. Heller ikke i dette spørgsmål er

bestyrelsen nået til endelig afklaring. Dog står det fast, at ethvert medlem efter ønske kan få tilsendt et print af elektroniske Nyhedsbrev.

- Bestyrelsen har derudover diskuteret årsmøder og temaer samt rammer og tid for sådanne. Et årsmøde for 2004 blev planlagt, og der blev truffet aftale med kursussted mhp et een-dages seminar med efterfølgende spisning og overnatning. Tilbage meldinger fra diverse institutter, især vedr. tids- og pengemangel, fik os imidlertid til at aflyse. I stedet blev det besluttet at gøre, hvad der kunne gøres for at finde et tema for årsmødet den 3.11.-4.11. 2005, der måske kunne samle flere, end hvad tilfældet havde været de forrige år. Bestyrelsen enedes om et tema om visioner for fremtidens religionshistoriske forskning. Fagets professorer samt ph.d. stipendiater skulle opfordres til at komme med oplæg, og bestyrelsen besluttede at invitere prof. Ingvild S. Gilhus til som 'udenforstående' at give sit bud på samme.
- Et andet emne til fortsat debat har været spørgsmålet om, hvorvidt DAHRs formålsparagraf muliggør/nødvendiggør, at bestyrelsen på vegne af DAHR melder ud i diverse fagpolitiske/uddannelsespolitiske sager. Flere i den nuværende bestyrelse har fortsat været enige om, at bestyrelsen kun vanskeligt kan medvirke til at fremme og styrke dansk religionshistorisk forskning nationalt, hvis ikke den i visse tilfælde og efter nøje overvejelse kan komme med en udmelding, der kan karakteriseres som fagpolitisk. I indeværende periode fandt bestyrelsen anledning til en sådan udmelding, nemlig i form af skrivelse af 27.9. 04 til SHFs formand. Bestyrelsen beklagede heri, at SHF i forbindelse med udgivelse af temahæfte om "Religion, kultur og demokrati" ikke i forfattergruppen havde placeret blot én religionshistoriker med ansættelse ved bare ét af de religionsvidenskabelige institutter i Danmark. SHF har ikke svaret på skrivelserne.
- Også religionshistoriens situation i det akademiske miljø, hvor flere og flere ikke-religionshistorikere beskæftiger sig med religion (politologer, indvandrerforskere, jurister m.m.) er blevet diskuteret. Også de tværfaglige forskningsprojekter på enkelte universiteter og på landsplan er blevet diskuteret. Hvor står religionshistorisk forskning i alt dette, og hvordan ser fremtiden ud? Hvilke kandidater, hvilke religionshistorikere produceres og skal produceres 10 år fra nu? Blomstrer religionshistorien og religionsvidenskaben i disse år, eller er den ved at blive overskygget og visne bort pga. af de mange andre interesser, der melder sig? Temaet for årsmødet i 2005 (jf. ovenfor) hænger sammen med disse drøftelser.
- Endvidere har bestyrelsen naturligvis løbende holdt sig orienteret om arbejdet med planlægning og realisering af værket om forskningshistorie, teori og metode (jf. nedenfor samt appendiks).
- Det blev på generalforsamlingen i 2003 fremført som ønske, at bestyrelsen sikrer sikker arkivering af DAHRs akter. Pga. af den udpegede sekretærs afgang og udtræden af bestyrelsen er arbejdet med de gamle mapper og kasser ikke kommet videre, men den tidligere formand har overdraget elektronisk arkiverede akter til nuværende formand og også via hjemmesiden opbygges DAHR arkivet.
- En præsentationsfolder er udarbejdet og præsenteres ved generalforsamlingen den 4.11.
- Sidst men ikke mindst skal det nævnes, at bestyrelsen naturligvis som fast punkt på alle møder har orientering om og stillingtagen til 1) udviklinger på de tre universiteter af relevans for religionsforskningen, og 2) det internationale samarbejde, dvs. især IAHR, EASR og NORREL (jf. nedenfor)

Det nationale arbejde

Ovenfor er allerede nævnt hvilke felter bestyrelsen har arbejdet med på det nationale plan. Af direkte betydning for medlemmerne af DAHR er naturligvis planlægning samt aflysning og nu afholdelse af årsmøde og diskussion af valgte tema.

Som det fremgår af allerede sagte, har bestyrelsen med glæde men også med lidt blandede følelser fulgt, hvorledes diverse former for religionsstudier og forskningsprojekter, der implicerer diverse former for tvær- eller flerdisciplinære religionsstudier (især religion i relation til ene eller andet) er igangsat flere og flere steder i danske videnskabelige miljøer.

Det kan i den forbindelse nævnes, at DAHR ikke står alene med at vælge det valgte tema som emne for et årsmøde. Eksempelvis har DVRG på netop afholdte Jahrestagung haft lignende på programmet, og læsere af de forskellige listservere under EASR har kunnet følge den lange og ophidsede debat blandt tyske kolleger: *Qvo Vadis RW?* En debat, der ikke mindst drejer sig om forholdet mellem den aktualitetsrettede forskning og formidling over for eller ved siden af den historisk-filologiske. Utvetydigt glædeligt har vi naturligvis fundet det, at der i perioden er blevet ansat adskillige professorer (Hans Jørgen Lundager, AU; Olav Hammer, SDU; Margit Warburg, KU, Catharina Raudvere, KU), som alle ønskes til lykke. Bestyrelsen anser dette for en klar styrkelse af den akademiske religionshistorie i Danmark, og bestyrelsen glæder sig på samme vis over de mange forskellige forskningsinitiativer, der med og uden støtte fra nationale forskningsråd har set dagens lys.

Bestyrelsen har som sagt forsøgt (jf. ovenfor) at gøre nu hedengangne SHF opmærksom på eksistensen af det institutionaliserede religionshistoriske miljø, når det gjaldt strategiske forskningsinitiativer, der kunne få betydning for samme. I samme forbindelse skal det nævnes, at vi med tilfredshed har noteret, at religionshistoriske projekter er blevet tilgodeset i nogenlunde rimelig grad af SHF/FKK og at de enkelte universiteter, uafhængigt og afhængigt af diverse større projekter, i perioden også har kunnet fastholde og måske endda øge antallet af ph.d.-stipendiater og post.doc. Bestyrelsen er i den sammenhæng spændt på hvordan det går med forskerskolerne.

Sidst men ikke mindst: Arbejdet med en forskningshistorien i to bind redigeret og produceret af DAHR, bestyrelsen og Armin W. Geertz og Tim Jensen er kommet et vigtigt skridt videre. Det er ikke gået så hurtigt, som man kunne ønske, men efter et meget frugtbart møde med de fleste af forfatterne i november, efterfølgende forhandlinger med bl.a. Tove Tybjerg, religionssociologer i Aarhus samt Gyldendals Forlag, kan bestyrelsen nu fremvise en så godt som færdigforhandlet synopsis (appendix), aftalte deadlines og en kontrakt med Gyldendal.

Internationalt

Formanden (Tim Jensen) deltog i et **NORREL** møde i Lund i januar 2004, hvor det aftaltes, at repræsentanter for de andre nordiske lande skulle gøre deres bedste for at få ph.d.-studerende til at deltage i det nordiske ph.d.-kursus om ritualer, som NORREL arrangerede på Sandbjerg slot ultimo marts 2004 sammen med forskerskolen i Århus, et kursus som i øvrigt løb af stablen med ganske mange kursister, og som takket være disses, foredragsholdernes samt arrangørernes store arbejde må siges at have været en succes.

På mødet i NORREL var især svenskerne (ved daværende formand Catharina Raudvere) interesseret i

at udvikle samarbejdet til at gælde konferencer, dette bl.a. fordi det svenske selskab ikke har tradition for sådant, men primært er samlet om at udgive årsskrift. Også fælles forskningsinitiativer i en europæisk sammenhæng blev drøftet. Efterfølgende har der ikke været møder i NORREL. Det svenske selskab har skiftet formand, og DAHR har alene via Tim Jensen og dennes hverv som generalsekretær i IAHR erfaret, at der synes at være initiativer på vej til styrkelse af det svenske selskab og dets aktive deltagelse i det internationale og nordiske samarbejde.

EASR og dets aktiviteter modtager alle medlemmer, via hjemmesiden og vores delegerede i bestyrelsen, Marianne Q. Fibiger, løbende besked om. Vær opmærksom på EASRs hjemmeside (<http://www.easr.de>) og på de mailing-lister, der er tilknyttet.

Konferencen i Santander i Spanien 8.-11. september 2004 (Religious Tolerance and Intolerance), hvor Marianne Q. Fibiger deltog også i mødet i EASRs bestyrelse, var efter alt at dømme endnu en stor succes, og det er godt at forskere fra de forskellige europæiske lande mødes. Traditioner for og fokus i religionsforskning er fortsat langt fra de samme i de europæiske lande! Referater fra generalforsamling og beretninger findes på hjemmesiden.

Konferencen i 2005 fandt sted i Turku (Åbo) 17.-20. august ("Exercising Power: The Role of Religions in Concord and Conflict") var også velbesøgt, og trods det – efterhånden – lidt fortærskede tema var der mange gode indlæg og diskussioner. og i Marianne Q. Fibigers fravær deltog Tim Jensen som repræsentant for DAHR i EASR bestyrelsesmøde og generalforsamling. Referater og beretninger sendes elektronisk sammen med denne beretning til medlemmer og vil senere kunne findes også på EASRs og DAHRs hjemmeside.

Nævnes kan det, at Grækenland og Tyrkiet blev optaget som medlemmer i 2004, at konferencen i 2006 afholdes i Bukarest (19.-21. september) (se nærmere på <http://www.easr.de>), og at det forventes, at DVRG vil være vært for konferencen i 2007 i Bremen. På mødet i EASRs bestyrelse nævnte Tim Jensen, at Armin W. Geertz havde foreslået DAHRs bestyrelse et muligt samarbejde mhp. værtskab for EASR samt IAHR International Committee Meeting i 2008 i Aarhus. Det kan tilføjes, at Tim Jensen senere har erfaret, at italienske selskab og universitetet i Messina agter at tilbyde EASR at være værter i 2008.

IAHR afholdt den 19. verdenskongres i Tokyo i påsken 2005. Delegerede til mødet i International Committee var Tim Jensen og Jesper Sørensen. Foreløbigt referat fra mødet vedhæftes udsendelsen af denne formandsberetning, og det samme gør foreløbige referat fra General Assembly. IAHR Bulletin, Tokyo Congress Edition, Number 38, March 2005, der rummer alle akter af relevans for IAHR møderne i Tokyo, kan rekvireres i kopi ved henvendelse til DAHRs bestyrelse. Medlemmer af DAHR opfordres til jævnligt at konsultere IAHRs hjemmeside (der netop har gennemgået en lettere omstrukturering). Meddelelser fra forrige generalsekretær af relevans for Tokyo kongressen og IAHR møderne blev endvidere videreformidlet til medlemmer af DAHR i Nyhedsbrevet udsendt i september 2004.

Som det fremgår af diverse referater, har IAHR i senere år måttet slås med stadigt stigende økonomiske problemer, primært pga. af svigtende tilskud fra CIPSH og manglende indbetalinger af kontingenter (DAHR er et mønstereksempel på den gode betaler både i IAHR og EASR!). Den nyvalgte Executive Committee har taget diverse initiativer for at forbedre økonomien, og det er håbet, at en bedring kan ses allerede i 2008. Som det kan ses af vedhæftede referater, er der kommet flere nationale og regionale selskaber med i IAHR, som nu tæller 37 nationale og 5 regionale selskaber. Publikationer fra Durban og Tokyo er undervejs (den fra Mexico er kommet), og IAHR fortsætter naturligvis med sammen med

Brill at udgive *NUMEN*, *Numen Book Series* og *The Science of Religion Abstracts and Index of Recent Articles* (se www.iahr.dk for mere information om disse udgivelser). Som nye Honorary Life Members valgtes Professorerne Peter Antes, Michio Araki og Giulia S. Gasparro.

Afslutningsvist skal bestyrelsen rette en tak til Armin W. Geertz, Tim Jensen og Ingrid Müller. Fra og med IAHRs generalforsamling i Tokyo i marts var Armin W. Geertz ikke længere generalsekretær i IAHR. Armin Geertz var blandt stifterne af DAHR, og mangeårig formand for DAHR, hvorpå han i 1990 blev Treasurer i IAHR og siden – fra 1995 til 2005 – General Secretary.

Allerede med stiftelsen af DAHR markerede Armin Geertz aspirationen om at gøre dansk religionshistorisk forskning til en større del af den internationale religionsforskning på det organisatoriske og dermed også forsknings- og publikationsmæssige plan. Det må siges at være lykkedes, og der kan ikke herske tvivl om, at dansk religionshistorie og danske religionshistorikere nyder stor respekt i udlandet. Det gør de naturligvis på grund af deres individuelle forskning og præstationer, men Armin Geertz uselviske arbejde har sandelig været en stærkt medvirkende faktor. Samtidig med at Armin Geertz har bestredet de internationale poster har han haft centrale poster på fakultetet i Aarhus samt i Danmark i øvrigt, og han har trods sit arbejde i internationalt regi hele tiden kunnet fastholde stort engagement i det nationale arbejde. Som Generalsekretær i IAHR har Armin Geertz insisteret på nødvendigheden af at udvikle IAHR under hensyn til globalisering og med respekt for de herskende akademiske og økonomiske vilkår i andre lande. Vi ved alle, hvor slidsomt organisationsarbejde, ikke mindst på internationalt niveau, kan være, og vi ønsker derfor også Armin Geertz mange gode og frugtbare år uden dette ekstra store arbejde.

Den centrale placering, som dansk religionshistorie har haft i det internationale arbejde til fremme og styrkelse af akademisk religionsforskning qua Armin Geertz' position som generalsekretær i IAHR, er vi nu sikret i hvert fald i endnu en femårs periode: Som ny generalsekretær er nemlig valgt endnu en dansk religionshistoriker, Tim Jensen. Tim Jensen valgtes til DAHRs bestyrelse i 1997, og han blev straks udpeget til formand, og den post har han haft frem til marts 2005, hvor han gik af, fordi han fra dette tidspunkt bestred posten som generalsekretær i IAHR, en post som ikke er forenelig med formandsposten i DAHR, dels fordi den er for tidskrævende, dels fordi det er vigtigt at understrege, at medlemmer af IAHRs bestyrelse ikke repræsenterer de nationale selskaber. Tim Jensen var – sammen med bl.a. Armin Geertz – med til at stifte EASR i 2000, og han blev EASRs første generalsekretær (2000-2004). Der kan næppe herske tvivl om, at han skal have en stor del af æren for, at EASR er kommet så flot fra start og i dag rummer 19 nationale selskaber og fungerer særdeles velsmurt. Tim Jensen, ved vi fra DAHR, er nemlig ensbetydende med hårdt og dagligt arbejde, kompetent mødeledelse, et stort netværk og stor sans for organisering og strategisk fagpolitik. Det er på én og samme tid ironisk og fuldt forståeligt, at Tim Jensen, der i 1997 svor, at han ville vie sit arbejde som formand for DAHR til styrkelse af DAHR på det nationale plan nu er endt med at spille en så fremtrædende rolle på det nationale plan. Tingene hænger nemlig sammen, og DAHR og DAHRs arbejde kan ikke ses isoleret fra det internationale. Alligevel fik Tim Jensen i sin tid som formand styr på adskilligt også herhjemme (bl.a. mødeaktivitet, dagsordenspunkter, reviderede vedtægter m.m.), ligesom han gjorde et stort arbejde for at fastholde og styrke også det nordiske samarbejde, og han blev i 2000 formand for NORREL. Også Tim Jensen ønskes alt godt med de fremtidige krævende opgaver i IAHR-regi.

Sidst men ikke mindst skal bestyrelsen rette en varm tak til den afgangende kasserer Ingrid Müller. Ingrid

har været kasserer siden begyndelsen af 1990'erne, og hun har ydet en helt fantastisk indsats for DAHR på denne krævende post. Hun har fået organiseret kassererarbejdet, så det fungerer upåklageligt, og vi har altid nydt godt af hendes meget klare budget fremlæggelser, hvor hun også har været god til at trykke på bremsen, når det har været påkrævet. Under ikke altid de mest taknemmelige vilkår som løst ansat, har hun fastholdt sit engagement i DAHR, og hun har formået at ikke blot styre regnskab, budget og økonomi, men også at involvere sig aktivt i alt det øvrige arbejde. Hendes indsats kan næppe vurderes højt nok, og bestyrelsen ønsker hende alt godt fremover.

*Tim Jensen/Marianne Q. Fibiger
november 2005*